

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik
jurnalının redaksiya heyəti**

Baş redaktor

Sakit YAQUBOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Redaksiya heyəti:

Ziyad SƏMƏDZADƏ

*iqtisad elmləri doktoru, professor
Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü*

Şahin SADIQOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Ədalət MURADOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Vahid NOVRUZOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Nazim İMANOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Süleyman QASIMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Səlim MÜSLÜMOV

iqtisad elmləri doktoru, professor

Tahir BUDAQOV

tibb üzrə fəlsəfə doktoru

Azər ƏMİRASLANOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Mehman TAĞIYEV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Saleh MÖVLAMOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru

Aleksey PONOMARENKO

iqtisad elmləri namizədi, dosent

Roumen VESSELİNOV

iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

Alxan MANSUROV

məsul katib

**“Statistika xəbərləri” elmi-praktik jurnalının
rubrikaları**

Statistikanın inkişaf
strategiyası
və taktikası

Statistik təsnifatlar,
standartlar və
registrlər

Statistik müşahidə
metodları

Statistik məlumatların
toplanması, işlənməsi,
saxlanması və yayıl-
ması texnologiyası

İnformasiya şəbəkəsi,
məlumat bazası,
məlumat bankları

Statistik informasiya
sisteminin
təkmilləşdirilməsi

Milli Hesablar
Sistemi

Statistik tədqiqatlar

Statistika sahəsində
beynəlxalq əməkdaşlıq

Statistika:
xronika, informasiya

Bibliografiya:
yeni nəşrlər

Oxucuların rəy
və təklifləri

Statistika:
rəsmi sənədlər

Statistika:
metodoloji təminat
(metodoloji əlavələr)

Statistika:
faktlar və proqnozlar
(statistik əlavələr)

Оглавление

сәһ.

ЭКОНОМИКО-СТАТИСТИЧЕСКИЕ ИССЛЕДОВАНИЯ

<i>Байалы Аташов</i> Современные аспекты статистического анализа страховой	4
<i>Низами Кязимов, Зульфугар Магеррамов</i> Статистический анализ структуры сельскохозяйственных земель.....	14
<i>Ильгар Велиев</i> Цели Устойчивого Развития и статистика дефицита воды.....	21
<i>Орхан Ахмедов</i> Роль государственного регулирования экономики в поддержании инфляции в Азербайджане.....	29
<i>Айтен Шукюрова</i> Формирование и основные тенденции развития рынка аграрной	37
<i>Айгюнь Гаджиева</i> Влияние развития предпринимательства на бизнес-среду.....	47

ТЕОРИЯ И МЕТОДОЛОГИЯ

<i>Салех Мовламов</i> Трансформация статистики в цифровые технологии.....	54
<i>Намик Намазов</i> Учебный портал цифровой статистики.....	61
<i>Орхан Садыгов</i> Современные вызовы в управлении нефтяными доходами.....	59
<i>Эльхан Амиралиев</i> Новые модели финансирования в высшем образовании: мировой опыт и Азербайджан.....	77

ПОКАЗАТЕЛИ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ СТРАНЫ ПО ИТОГАМ ЗА ЯНВАРЬ-СЕНТЯБРЬ 2019-го ГОДА

Макроэкономические показатели.....	83
Производство Валового Внутреннего Продукта.....	85
Средства , направленные на основной капитал по финансовым источникам.....	85
Средства, направленные на основной капитал по отраслям экономики.....	86
Структура продуктов оборота розничной торговли.....	87
Кредитные вложения в экономику.....	87
Доходы государственного бюджета.....	87
Расходы государственного бюджета.....	88
Грузооборот в транспортном секторе, млн. тон-км.....	88
Грузооборот в транспортном секторе, млн. пассажиро-км.....	89
Показатели внешней торговли Азербайджана со странами-партнерами.....	89
Экспорт важных видов продукции.....	90
Импорт важных видов продукции.....	91
Список статей в алфавитном порядке, опубликованных в журнале «Вестник статистики» в 2019-ом году.....	92
Правила предоставления статей.....	94

UOT: 336.71

DOI: 10.338.70/1012-1211-2019-4-2550

AZƏRBAYCANDA SIĞORTA FƏALİYYƏTİNİN STATİSTİK TƏHLİLİNİN MÜASİR ASPEKTLƏRİ

Bəyalı Ataşov

Azərbaycan Kooperasiya Universitetinin

Elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, Əməkdar elm xadimi, i.e.d, professor

AZ1106, Bakı şəhəri, Nərimanov rayonu, Nəcəf Nərimanov küç.93

e-poçt: bayali.ataшов@mail.ru

Açar sözlər: sığorta fəaliyyəti, sığorta bazarı, sığorta statistikas, sığorta fəaliyyətinin statistik təhlili, sığorta bazarının statistik təhlili, sığorta fəaliyyətinin müasir aspektləri, sığorta bazarının inkişaf perspektivləri, sığorta statistikasının təkmilləşdirilməsi istiqamətləri.

Ключевые слова: страховая деятельность, рынок страхования, статистика страхования, статистический анализ страховой деятельности, статистический анализ рынка страхования, современные аспекты страховой деятельности, перспективы развития рынка страхования, пути совершенствования статистики страхования.

Keywords: insurance activity, insurance market, insurance statistics, statistical analysis of insurance activity, statistical analysis of insurance market, modern aspects of insurance activity, prospects of insurance market development, ways to improve insurance statistics.

Байалы Аташов

Современные аспекты статистического анализа страховой деятельности в Азербайджане

Резюме

В статье исследованы современные аспекты статистического анализа страховой деятельности в Азербайджане. Исследована совокупность активов, численность страховых договоров и их распределение по классам действующих страховых организаций в стране. Дан общий анализ страховых поступлений и страховых выплат по страховым договорам. Статистически проанализированы общие суммы обязательных и добровольных страховых выплат, поступлений от страхования жизни и страхования имущества, доля перестраховщиков в страховых запасах и активы страховых компаний. Раскрыты проблемы и подготовлены предложения по современным аспектам статистического анализа страховой деятельности в Азербайджане.

Ədəbiyyat

1. “Sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 5 yanvar 1993-cü il. № 437.
2. “Tibbi sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı şəhəri, 28 oktyabr 1999-cu il. № 725.
3. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 25 dekabr 2007-ci il, №519-IIIQ.
4. “Sığorta fəaliyyəti haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2007-ci il 25 dekabr tarixli 519- IIIQ nömrəli Qanununun tətbiq edilməsi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. Bakı şəhəri, 13 mart 2008-ci il. No 735.
5. “İcbari sığorta haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 24 iyun 2011-ci il, №165-IVQ.
6. “İşsizlik sığortası haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. Bakı, 30 iyun 2017-ci il. №765-VQ.

7. Sığortaçıların investisiya əməliyyatları ilə bağlı Qaydalar. Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin 21 dekabr 2012-ci il tarixli Q-11 №-li kollegiya qərarı ilə təsdiq edilmişdir.
8. 2018-ci il yanvar-dekabr ayları üzrə hesablanmış haqları və sığorta ödənişləri haqqında məlumat (təcili məlumatlar əsasında; sığorta sinifləri üzrə). Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası. <https://www.fimsa.az>.
9. А.П.Петров, Т.О.Дюкина. Статистические показатели в системе анализа страхового рынка // ИННОВАЦИИ. 2012. №6 (164).
10. В.Х.Атаşов, Ə.Ə.Əлəкбəров, N.N.Xudiyev. Sığorta işi. Bakı-2018. “Kooperasiya” nəşriyyatı.
11. Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 6 dekabr tarixi Fərmanı ilə təsdiq edilmişdir. Bakı-2016.
12. N.S.Əyyubova, N.R.Cəlilova. Azərbaycanda sığorta bazarının inkişaf istiqamətlərinin statistik təhlili // Bakı Universitetinin Xəbərləri. №2, 2010, səh. 99-106.
13. E.A.Əliyev. Sığortanın mahiyyəti, tarixi aspektləri və onun nəzəri əsasları //“Kooperasiya” elmi-praktiki jurnalı. №3 (46), 2017.
14. S.A.Zamanova. Sığorta işinin dövlət tənzimlənməsi problemləri. Dissertasiyasının avtoreferatı. Bakı-2016.
15. X.F.Muradova. Azərbaycan Respublikasında sığorta bazarının statistik təhlili və qiymətləndirilməsi. Dissertasiyasının avtoreferatı. Bakı-2018
16. N.C.İmanov. Azərbaycanda sığorta fəaliyyəti və onun tənzimlənməsi problemləri. Dissertasiyasının avtoreferatı. Bakı-2011.
17. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı. <http://www.stat.gov.az>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 22.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 31.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 04.11.2019

KƏND TƏSƏRRÜFATI TƏYİNATLI TORPAQLARIN STRUKTURUNUN STATİSTİK TƏHLİLİ

Nizami Kazımov

Azərbaycan Dövlət Aqrar Universiteti

Ümumi əkinçilik, Genetika və Seleksiya kafedrasının baş müəllimi, a.e.f.d

AZ 2000, Gəncə şəhəri, Atatürk prospekti 450

e-poçt:knizami70@gmail.com

Zülfüqar Məhərrəmov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin

Samux Rayon Statistika İdarəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 5100, Samux şəhəri, Heydər Əliyev prospekti 44

e-poçt:zulfubey@mail.ru

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı təyinətli torpaqlar, torpaq fondu, torpaqların struktur dinamikası, torpaqların eroziyası, meşələrin qırılması.

Ключевые слова: земли сельскохозяйственного назначения, земельный фонд, структурная динамика почв, эрозия земель, вырубка лесов.

Keywords: agricultural land, land fund, soil structural dynamics, land erosion, forest destruction.

Низами Кязимов, Зүльфугар Магеррамов

Статистический анализ структуры сельскохозяйственных земель

Резюме

В статье приведен статистический анализ сельскохозяйственных земель Азербайджана за период 1991-2018 гг. Проведен научно обоснованный анализ использования земельного фонда, а также исследованы вопросы привлечения сельскохозяйственных земель для обработки. Показано, что земельные резервы Азербайджана не должны рассматриваться как неисчерпаемый источник. Запасы земли ограничены и их защита имеет решающее значение для настоящей и будущей безопасности нашей страны. В статье также проанализированы и внесены предложения по эффективному использованию земель.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin rəsmi internet saytı. <http://www.agro.gov.az>
2. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Əmlak Məsələləri Dövlət Xidmətinin məlumatları. Bakı-5 mart. AZƏRTAC.
3. https://az.wikipedia.org/wiki/Torpaq_fondunun_mülkiyyət_növləri
4. Azərbaycan Respublikasının Torpaq Məcəlləsi-E-qanun: www.e-qanun.az/code/6
5. Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı. Statistik məcmuə-2018. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018.
6. Azərbaycan Coğrafiya Cəmiyyəti. gsaz.az/articles/view/81/Azarbaycan-torpaqlari.
7. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı: <https://www.stat.gov.az>.
8. USAİD. 2007
9. A.H.Vəliyev. Torpaq ehtiyatlarından səmərəli istifadə. Azərbaycanın İqtisadi və Sosial Araşdırmalar Jurnalı. 2015 №3

10. Zal R. Land degradation and its impact on food And other resources (Food and Natural Resources) ed. Pimpen tel. D. San Diego, 1991.
11. Л.Г.Моисейкина, Е.С.Дарда. Статистический анализ структуры земель сельскохозяйственного назначения. Экономика. Статистика и Информатика 91. № 6, 2015.
12. Respublika qəzeti. 2014-3 iyul. səh. 6
13. Azərbaycan Meliorasiya və su təsərrüfatı Açıq Səhmdar Cəmiyyətinin rəsmi saytı. www.mst.gov.az.
14. Дэвид Р. Монтгомери. Почва. Эрозия цивилизаций. ФАО, стр.434, 2015
15. “Torpaq islahatı haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanunu. 1996, 16 iyul.
16. Azərbaycanın Kənd Təsərrüfatı. Statistik məcmuə-2019. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 07.06.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 11.06.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 10.09.2019

DAYANIQLI İNKİŞAF MƏQSƏDLƏRİ VƏ SU QITLIĞI STATİSTİKASI

İlqar Vəliyev

*Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi
Energetika və ətraf mühit statistikasi şöbəsinin sektor müdiri
AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81,
e-poçt: ilgarv@azstat.org*

Açar sözlər: qlobal problemlər, su qıtlığı, su təhlükəsizliyi, su ehtiyatları, su təchizatı, şirin su ekosistemləri, təbii mənbələrdən suyun götürülməsi, su istehlakı, su itkiləri, suya ekoloji tələbat, ekoloji axım səviyyəsi, DİM-in 6.4.2-ci göstəricisi, su yükünün səviyyəsi, TRWR, TFWW, EFR.

Ключевые слова: глобальные проблемы, дефицит воды, водная безопасность, водные ресурсы, водоснабжение, пресноводные экосистемы, забор воды из природных источников, потребление воды, потери воды, экологические требования к воде, уровень экологического потока, показатель 6.4.2 по ЦУР, уровень водного стресса, TRWR, TFWW, EFR.

Keywords: global problems, water scarcity, water security, water resources, water supply, freshwater ecosystems, water withdrawal from natural sources, water consumption, water losses, environmental water requirements, environmental flow rate, SDG indicator 6.4.2 - Level of water stress, TRWR, TFWW, EFR.

Ильгар Велиев

Цели Устойчивого Развития и статистика дефицита воды

Резюме

В статье дается информация об одном из наиболее актуальных вопросов современности - проблеме дефицита воды. С целью оценки уровня дефицита воды, описана методология расчета индикатора «Уровень водного стресса: забор пресной воды в процентном отношении к имеющимся запасам пресной воды» по «Преобразование нашего мира: повестка дня в области устойчивого развития на период до 2030 года», на основе официальной статистики оценена динамика «водного стресса» в стране за 2005–2018 гг., проанализированы различные факторы, влияющие на значение индикатора, приведены международные сопоставления.

Ədəbiyyat

1. Su qıtlığı. https://az.wikipedia.org/wiki/Su_qıtlığı.
2. Дефицит воды – одна из величайших проблем нашего времени. <http://www.fao.org/zhc/detail-events/ru/c/880892/>.
3. Ə.Nəbibbəyli. Su diplomiyası. <http://newtimes.az/az/relations/1385/>.
4. Jenevyev Belmeyker, Tara MakAyzek, Sindi Druker, Larri Onq. The Epoch Times (ABŞ), 04.01.2017. Bəşəriyyət yeni fəlakət qarşısında: Su ehtiyatları sürətlə tükənir. <http://strateq.az/arashdirma/129461>.
5. K.Markelov. Водные войны или водная экономика? <https://cyrillitsa.ru/foresight/18186-vodnye-vojjny-ili-vodnaya-ehkonomika.html>.
6. Дефицит пресной воды в странах мира. Справка. <https://ria.ru/20100322/215718166.html>.
7. SDG Indicator 6.4.2 – Level of water stress. www.fao.org/elearning.
8. Indicator 6.4.2: Level of water stress: freshwater withdrawal as a proportion of available freshwater resources. <https://unstats.un.org/sdgs/metadata/>.

9. Giorgi Kvinikadze. SDG Indicators 6.4.1 and 6.4.2. Awareness raising/training workshop “SDG Indicators under FAO Custodianship”. September 26-28. Baku.
10. <http://www.fao.org/nr/water/aquastat/data/query/index.html?lang=en>
11. Нехватка питьевой воды в мире. <https://nayada.dp.ua/news/problemy-pitevoj-vody>.
12. www.un.org/millenniumgoals/bkgd.shtml
13. <http://www.iwmi.cgiar.org/resources/models-and-software/environmental-flow-calculators/>
14. <http://www.fao.org/3/a-bc818e.pdf>.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 29.08.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 09.09.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 04.11.2019

AZƏRBAYCANDA İNFLYASIYANIN SABİT SAXLANMASINDA İQTİSADİYYATIN DÖVLƏT TƏNZİMLƏNMƏSİNİN ROLU

Orxan Əhmədov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Qiymət statistikasının şöbəsinin baş məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: orkhan.ahmadov@stat.gov.az

Açar sözlər: istehlak qiymətləri indeksi, inflyasiya, deflyasiya, milli gəlir, antiinflyasiya siyasəti, devalvasiya, pulun alıcılıq qabiliyyəti, denominasiya, iqtisadi artım, tələb, təklif, işsizlik, məşğulluq, uçot dərəcəsi, büdcə kəsiri, dövlət büdcəsinin xərcləri, pul emissiyası, fiskal siyasət.

Ключевые слова: индекс потребительских цен, инфляция, дефляция, национальный доход, антиинфляционная политика, девальвация, покупательная способность денег, деноминация, экономический рост, спрос, предложение, безработица, занятость, учетная ставка, дефицит бюджета, расходы государственного бюджета, эмиссия денег, фискальная политика.

Keywords: consumer price index, inflation, deflation, national income, anti-inflation policy, devaluation, purchasing power of money, denomination, economic growth, demand, supply, unemployment, employment, accounting rate, the budget deficit, state budget expenditures, money emission, fiscal policy.

Orxan Axmedov

Роль государственного регулирования экономики в поддержании инфляции в Азербайджане Резюме

В статье рассматриваются вопросы, связанные с инфляцией и её негативным воздействием на экономику, теоретическими и практическими аспектами антиинфляционных мер, а также дана информация о предпринятых мерах для снижения уровня инфляции в Азербайджане, созданной в этой сфере юридической базе и достижениях. Наряду с вышеуказанным, в статье исследовано влияние глобальных экономических кризисов на динамику цен в Азербайджане и рассмотрены меры по их предотвращению. В статье подчёркивается, что стабильный уровень цен обеспечивает макроэкономическую стабильность в стране и, тем самым, способствует достижению стратегических целей. Для достижения этих целей поддержание стабильного уровня цен, как одного из основных направлений государственного регулирования экономики, должно быть постоянно в центре внимания и должны предприниматься своевременные меры для предотвращения инфляционных рисков.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan qiyimətlər. Statistik məcmuə-2019. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2019.
2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı: <http://www.stat.gov.az/>
3. Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankının rəsmi internet saytı: <https://www.cbar.az>
4. T.S.Vəliyev. İqtisadi nəzəriyyə. Bakı-1999.
5. F.Rəsulov, Q.İbadoğlu. “İqtisadiyyatın əsasları”. Bakı-2004.
6. T.Quliyev. “İnflyasiyanın anatomiyası”. Bakı-2006.
7. Qriqori Menkyu. Ekonomiksin əsasları. 2007.

8. A.Şəkərəliyev. “Dövlətin iqtisadi siyasəti: Reallıqlar və Perspektivlər”. Bakı-2009
9. Elçin Süleymanov, Ayaz Zeynalov. “Qlobal Maliyyə Böhranının Azərbaycan İqtisadiyyatına təsiri”. (SSRN Electronic Journal), 2009.
10. “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 2016-cı il 6 dekabr.
11. “Tənzimlənən qiymətlər haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanunu. <http://www.e-qanun.az/framework/2335>. Bakı-2003.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 02.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 08.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 06.11.2019

AZƏRBAYCANDA AQRAR VƏ ƏRZAQ MƏHSULLARI BAZARININ FORMALAŞMASI VƏ İNKİŞAFININ ƏSAS MEYİLLƏRİ

Aytən Şükürova

Azərbaycan Kooperasiya Universiteti

İnformatika və ümumi texniki fənlər kafedrasının baş müəllimi, dissertant

AZ 1106, Bakı şəhəri, Nəcəf Nərimanov küçəsi 93

e-poçt: shukurovaayten@mail.ru

Açar sözlər: kənd təsərrüfatı, aqrar-sənaye kompleksi, ümumi məhsul, əmtəlik məhsul, aqrar bazar, bazar infrastrukturunu, ərzaq bazarı, məhsulun reallaşdırılması, satış, aqropark, dövlət tədarükü, logistika.

Ключевые слова: сельское хозяйство, агропромышленный комплекс, валовая продукция, товарная продукция, аграрный рынок, рыночная инфраструктура, продовольственный рынок, реализация продукции, сбыт, агропарк, госзакупки, логистика.

Keywords: agriculture, agro-industrial complex, gross product, commercial product, agrarian market, market infrastructure, food market, product realization, sale, agrarian park, government purchase, logistics.

Айтен Шукюрова

Формирование и основные тенденции развития рынка аграрной и продовольственной продукции в Азербайджане

Резюме

В статье проанализированы вопросы формирования аграрной и продовольственной продукции, а также необходимые для этого условия, товарной продукции, сбыта и основных тенденций развития аграрного рынка. Научно обоснованы уровень самообеспеченности населения страны сельскохозяйственной и продовольственной продукцией, объём производства и потребления, а также выбор эффективных каналов реализации продукции. В статье также на основе различных статистических данных и результатов практического анализа с маркетинговой точки зрения исследованы вопросы состава и структуры аграрного рынка, политики сбыта, цен производителей, уровня удовлетворенного спроса, транзакционных затрат и т.д. и выдвинуты конкретные предложения.

Ədəbiyyat

1. B.Ataşov. Aqrar sahədə struktur və səmərəlilik problemləri. (Nəzəriyyə və praktika) Kooperasiya nəşriyyatı. Monoqrafiya. Bakı-2017.
2. Azərbaycanın kənd təsərrüfatı–2018. Statistik məcmuə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018
3. azert.az >xeber/oten-il-08.06.2018
4. Vikidalka.ru>4-3153 html.
5. “Ərzaq məhsullarının tədarükü və təchizatı” ASC. Tədarük və təchizat. Bülleten № 1, 2017. ww.tədarük.qov.az.
6. H.A.Xəlilov. Aqrar İqisadiyyatda sistem transformasiyaları və modernləşdirmə şərait. Bakı-2005
7. İ.H.İbrahimov. Aqrar sahənin iqtisadiyyatı. Monoqrafiya Bakı-2016.
8. Н.Я.Коваленко. Экономика сельскохозяйственного хозяйства. М., Колос -2010.
9. E.Quliyev. Qlobal ərzaq təhlükəsizliyi: reallıqlar, çağırışlar və perspektivlər. Kooperasiya nəşriyyatı. Bakı-2018.
10. Z.Məmmədov. “APA Ekonomiks” musahibə 13.01.2016.

11. Г.В.Савицкая. Анализ хозяйственной деятельности сельхозпредприятий./5-ое издание, перераб. и доп.М.; ИНФРА, М.2009
12. Azərbaycan ərzaq balansları-2018. Statistik məcmuə. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018.
13. Azərbaycanın statistik göstəriciləri-2018. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018
14. Ş.Mustafayev. İqtisadiyyat Nazirliyinin Kollegiya iclasında çıxışı. 22.01.2019. az.trend.az/trends/32154.
15. Azərbaycanda ticarət-2018. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi. Bakı-2018.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 16.07.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 22.07.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 02.10.2019

UOT: 330.341.4; 330.342;338.33

DOI: 10.338.70/1012-1211-2019-4-2555

SAHİBKARLIĞIN İNKİŞAFININ BİZNES MÜHİTİNƏ TƏSİRİ

Aygün Hacıyeva

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Statistika işlərinin əlaqələndirilməsi və strateji planlaşdırma şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: aygunh@azstat.org

Açar sözlər: iqtisadiyyat, iqtisadi islahat, sahibkarlıq, vergi, biznes mühiti, sahibkarlıq subyektləri, hüquqi və fiziki şəxslər.

Ключевые слова: экономика, экономическая реформа, предпринимательство, налог, бизнес-среда, субъекты предпринимательства, юридические и физические лица.

Keywords: economy, economic reform, entrepreneurship, tax, business environment, business entities, legal and natural entities.

Айгюнь Гаджиева

Влияние развития предпринимательства на бизнес-среду

Резюме

В статье, на основе статистических показателей, дается краткая информация о числе субъектов, занятых предпринимательской деятельностью, взаимоотношениях государства и предпринимателя, текущем состоянии предпринимательства и бизнес-среды, ожидаемых результатах в стране, проблемах в области предпринимательства, успешных экономических реформах государства, направленных на развитие предпринимательства, достижениях, роли развития предпринимательства в улучшении бизнес-среды. В статье также отражена информация о предпринятых мерах и ряде государственных программ в сферах улучшения бизнес и инвестиционной среды в стране, развития отношений между государством и предпринимателем, оказания электронных государственных услуг в соответствии с самыми высокими международными стандартами, большего привлечения местных и иностранных инвесторов и повышение конкурентоспособности предпринимателей.

Ədəbiyyat

1. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin rəsmi internet saytı: www.president.az
2. Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsinin rəsmi internet saytı: www.stat.gov.az
3. Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyinin rəsmi internet saytı: www.economy.gov.az
4. “Azərbaycan Respublikasında biznes mühitinin əlverişliliyinin artırılması və beynəlxalq reytinglərdə ölkəmizin mövqeyinin daha da yaxşılaşdırılması ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı. 13 iyul 2016-cı il.
5. K.A.Şahbazov. “Biznesin təşkili və idarədilməsi”. İqtisad Universiteti nəşriyyatı. Bakı-2011
6. “Üç nöqtə” qəzetinin rəsmi saytı: www.ucnoqta.az/news
7. “Azertac” İnformasiya agentliyinin rəsmi internet saytı: www.azertag.az
8. “Azadinform” İnformasiya agentliyinin rəsmi internet saytı: www.azadinform.az

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 29.08.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 03.09.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 30.10.2019

UOT: 338

DOI: 10.338.70/1012-1211-2019-4-2556

STATİSTİKANIN RƏQƏMSAL TEXNOLOGİYALARA TRANSFORMASIYASI

Saleh Mövlamov

Azərbaycan Respublikası Dövlət Statistika Komitəsi

Elmi-Tədqiqat və Statistik İnnovasiyalar Mərkəzinin

Elmi araşdırmalar və statistik tədqiqatlar şöbəsinin aparıcı iqtisadçısı, i.ü.f.d

AZ 1136, Bakı şəhəri, İnşaatçılar prospekti 81

e-poçt: movlamov@azstat.org

Açar sözlər: rəqəmsal texnologiya, statistikanın restrukturizasiyası, irihəcmli məlumatlar, regional statistik tədqiqatlar, hesabdən ekonometriyaya, regional məlumat bankları, statistik metodlar.

Ключевые слова: цифровые технологии, реструктуризация статистики, большие данные, региональные статистические обследования, от арифметики до эконометрики, региональные банки данных, статистические методы.

Keywords: digital technology, restructuring of statistics, big data, regional statistical studies, from arithmetic to econometrics, regional data banks, statistical methods.

Салех Мовламов

Трансформация статистики в цифровые технологии

Резюме

В статье обосновывается необходимость проведения комплексных организационных, правовых, методологических и других мер по трансформации национальной статистической системы в цифровые технологии для удовлетворения информационных потребностей государственных, общественных и деловых кругов.

Изучены сущность цифровых технологий, требования к их созданию, технические и программные средства для удовлетворения этих требований, а также технология обработки данных и необходимость создания региональных банков данных.

Было подчеркнуто, что стратегическим направлением реструктуризации статистики является проведение комплексных статистических исследований на региональном уровне с использованием цифровых технологий, определение тенденций развития региона, подготовка рекомендаций для предпринимателей, формирование баз данных по комплексному развитию региона и предоставление качественных информационных консультационных услуг.

Ədəbiyyat

1. Л.Мореттини, Д.Перани, Д.Сирилли. Концентрация интеллектуальной деятельности в Италии: анализ на локальном уровне //Форсайт. Т. 7. № 2. стр. 28–39. 2013
2. Г.К.Оксенойт. Цифровая повестка, большие данные и официальная статистика//Вопросы статистики. №25 (1). стр. 3–16. ООН (2014) Основополагающие принципы официальной статистики. Резолюция Генеральной Ассамблеи 68/261 от 29.01.2014. <https://unstats.un.org/unsd/dnss/hb/R-fundamental%20principles_A4 WEB.pdf> (дата обращения: 29.03.2018).
3. Д.А.Плеханов. (2017) Большие данные и официальная статистика: обзор международной практики внедрения новых источников данных // Вопросы статистики. № 12. С. 49–60.

4. А.Е.Суринов. Цифровая экономика: вызовы для российской статистики: доклад Руководителя Росстата на расширенной коллегии Росстата. 27.02.2018. http://www.gks.ru/free_doc/new_site/rosstat/college/doc127022018.pdf (дата обращения: 16.03.2018).
5. L.L.Sabbadini. (2011) The Development of Official Social Statistics in Italy with a Life Quality Approach//Social Indicators Research. No. 102 (1). p. 39-46.
6. Jared Dean. Big Data, Data Mining and Machine Learning. Value Creation for Business Leaders Wiley, 2014

Мәqалә redaksiyaya daxil olmuşdur: 31.07.2019

Тәkrar işlәнmәyә göndәrilmişdir: 06.08.2019

Çap üçün qәbul olunmuşdur: 28.08.2019

UOT: 330.341.1:001:338:001

DOI: 10.338.70/1012-1211-2019-4-2557

TRAINING PORTAL OF DIGITAL STATISTICS

Namig Namazov

*Deputy branch manager of department of Scientific and statistical research of
Centre of Scientific Research and Statistical Innovations of
State Statistical Committee of the Republic of Azerbaijan
AZ 1136, Baku, Inshaatchilar Avenue 81
e-mail: namiqnamaz@gmail.com*

Açar sözlər: statistika, rəqəmsal statistika, təlim portalı, python, django, html, css, veb sayt, informasiya texnologiyaları.

Ключевые слова: статистика, цифровая статистика, обучающий портал, python, django, html, css, сайт, информационные технологии.

Keywords: statistics, digital statistics, training portal, python, django, html, css, website, information technologies.

Намик Намазов

Учебный портал цифровой статистики

Резюме

В статье представлена информация о значении цифровой статистики в цифровой экономике. Также определены ключевые компоненты цифровых технологий для преобразования статистики в цифровые технологии. Показана важность просвещения общества для развития цифровой статистики и обоснована необходимость в учебном портале (<http://193.37.212.211/>) для достижения этих целей. В статье освещены технические особенности портала, его назначение и направления развития. Дана краткая информация о подготавливаемой структуре портала и об используемых програмных обеспечениях (Python, CSS, HTML, Javascript).

References

1. http://www.gks.ru/free_doc/new_site/rosstat/college/doc127022018.pdf
2. United Nations Conference on trade and development. The «New» Digital Economy And Development. UNCTAD Technical Notes on ICT for Development N°8.

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 14.10.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 18.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 16.11.2019

NEFT GƏLİRLƏRİNİN İDARƏ OLUNMASINDA MÜASİR ÇAĞIRIŞLAR

Orxan Sadıqov

*Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyinin
İqtisadi sahələrin maliyyəsi şöbəsinin aparıcı məsləhətçisi,
Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin
“Nəzəri və praktiki iqtisadiyyat” kafedrasının doktorantı
AZ 1001, Bakı şəhəri, İstiqlaliyyət küçəsi 6
e-poçt: orxan.sadiqov@maliyye.gov.az*

Açar sözlər: neft gəlirləri, insan kapitalının inkişafı, dayanıqlı iqtisadi inkişaf, qeyri-neft sektorunun inkişafı, iqtisadiyyatın diversifikasiyası.

Ключевые слова: нефтяные доходы, развитие человеческого капитала, устойчивое экономическое развитие, развитие ненефтяного сектора, диверсификация экономики.

Keywords: oil revenues, development of human capital, sustainable economic development, development of non-oil sector, diversification of the economy.

Орхан Садыгов

Современные вызовы в управлении нефтяными доходами

Резюме

В статье рассматриваются вопросы рационального использования нефтяных доходов, снижения зависимости государственного бюджета от нефтяных доходов, необходимости развития человеческого капитала и другие вопросы.

В то же время обоснованно доказано, что путем рациональных и разумно «инъекций» нефтяных доходов в экономику в итоге можно достигнуть развития ненефтяного сектора и, в итоге устойчивого экономического развития.

В целом анализируются признанные целесообразными направления расходования нефтяных доходов и положительные итоги, которые дадут результат в будущем.

Научная новизна исследования - современные особенности управления нефтяными доходами и определение путей их рационального использования, в результате исследования были подготовлены предложения.

Ədəbiyyat

1. İlkin Aslanov. “Azərbaycanda fiskal siyasət və onun təkmilləşdirilməsi istiqamətləri”. İqtisad üzrə fəlsəfə doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün təqdim edilmiş dissertasiyanın avtoreferatı. Gəncə-2016.
2. “Azərbaycan 2020: gələcəyə baxış” İnkişaf Konsepsiyası haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 2012-ci il 29 dekabr.
3. Azərbaycanın Amerika Məzunları Cəmiyyətinin İqtisadi Təkliflər Paketi. <http://www.azrefs.org/category/Referat/>.
4. “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 2016-cı il 6 dekabr.
5. “Ending dependency: How is oil revenues effectively used in Azerbaijan?” Center for economic and social development. Edited by Vugar Bayramov.
6. Doing Business 2019, Training for Reform, A World Bank Group Flagship Report
7. www.prezident.az
8. www.economy.gov.az
9. www.worldbank.org
10. www.cesd.az

UOT: 336;336.01;336.11;336.741.28;336.7

DOI: 10.338.70/1012-1211-2019-4-2559

ALİ TƏHSİL SİSTEMİNDƏ MALİYYƏLƏŞDİRİLMƏNİN YENİ MODELLƏRİ: DÜNYA TƏCRÜBƏSİ VƏ AZƏRBAYCAN

Elxan Əmirəliyev

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi Aparatının

Sosial müdafiə, sosial təminat və səhiyyə sahələrinin maliyyəsi şöbəsinin

Əhalinin sosial müdafiəsi və sosial təminatı sahələrinin maliyyəsi sektorunun məsləhətçisi

AZ 1022, Bakı şəhəri, Səməd Vurğun küçəsi, 83

e-poçt: elxan.amiraliyev@mail.ru

Açar sözlər: ali təhsil sistemi, universitet, təhsilin maliyyələşdirilməsi, qrant, elmi layihələrin maliyyələşdirilməsi.

Ключевые слова: система высшего образования, университет, финансирование образования, грант, финансирование научных проектов.

Keywords: higher education system, university, funding of education, grant, funding of scientific projects.

Эльхан Амиралиев

Новые модели финансирования в высшем образовании: мировой опыт и Азербайджан

Резюме

В статье дается обзор мирового и азербайджанского опыта финансирования высшего образования в контексте глобальных вызовов. Обращает на себя внимание тот факт, что в стране действуют высшие учебные заведения и студенты, которые там учатся, получают государственное и частное образование. Показано, что финансирование науки в системе высшего образования в Азербайджане - это в основном государственные средства, инвестиции в бизнес, ресурсы высшего образования и гранты.

В конце статьи делаются предложения по внедрению системы высшего образования и ее финансирования в международную практику.

Ədəbiyyat

1. “Azərbaycan Respublikasının milli iqtisadiyyat perspektivi üzrə Strateji Yol Xəritəsi” haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanı. 6 dekabr 2016-cı il.
2. <http://president.az/articles/3689>
3. http://science.gov.az/uploads/PDF/Elm_haqqinda_Azerbaycan_Respublikasinin_Qanunu.pdf
4. Education Indicators in Focus. 2012/02. URL.:<http://www.oecd.org/edu/skills-beyond-school/49729932.pdf>
5. Е.Г.Чернова, Т.Д.Ахобадзе, А.С.Малова, А.А.Салтан. Модели финансирования образования и эффективность деятельности университетов // Вопросы образования / Educational Studies Moscow-2017. № 3/
6. F.V.Arazov. “Təhsil və kadr hazırlığının maliyyələşdirilməsi xüsusiyyətləri və onların təkmilləşdirilməsi”. Bakı-2016
<http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:03Fn5nedOQwJ:unec.edu.az/application/uploads/2016/07/Arazov-Fuad.docx+&cd=2&hl=ru&ct=clnk&gl=az&client=opera>
7. http://cesd.az/new/wp-content/uploads/2014/01/CESD_Research_on_Education_Financing.pdf
8. <https://gtmarket.ru/ratings/expenditure-on-education/info>

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 27.09.2019

Təkrar işlənməyə göndərilmişdir: 07.10.2019

Çap üçün qəbul olunmuşdur: 31.10.2019

Korrektor: Arzu Salmanova

Çapa imzalanmışdır: 02.12.2019